C/2024/1571

2024 3 5

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Didelių energijos kainų poveikis žemės ūkio sektoriui ir kaimo vietovėms“

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2024/1571)

Pranešėjas **Simo TIAINEN**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2023 2 23
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnio 2 dalis
	Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2023 11 22
Balsavimo rezultatai	48 / 0 / 0
(už / prieš / susilaikė)	
Priimta plenarinėje sesijoje	2023 12 14
Plenarinė sesija Nr.	583
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	182 / 0 / 2

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Išaugusios energijos kainos ir energijos tiekimo sutrikimų rizika praėjusiais metais Europos Sąjungoje buvo vienas pagrindinių susirūpinimą keliančių klausimų, todėl ES ir valstybės narės ėmėsi įvairių priemonių. Didelės energijos kainos labai paveikė kaimo vietoves, ypač ES žemės ūkio sektorių.

1.2. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pažymi, kad Europos Komisija ir valstybės narės ėmėsi keleto priemonių kylančių energijos kainų poveikiui mažinti. EESRK pažymi, kad vietoj nacionalinių *ad hoc* politikos priemonių valstybės narės turėtų geriau naudotis nacionaliniuose BŽŪP strateginiuose planuose numatytomis priemonėmis, kad įveiktų krizes, kylančias dėl staigių rinkos pokyčių.

1.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad sparčiai kylančios kainos, taigi ir sparčiai didėjančios gamybos sąnaudos, taip pat kelia sunkumų bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) mechanizmams. Todėl EESRK siūlo Komisijai apsvarstyti galimybę po 2027 m. į BŽŪP priemones įtraukti anticiklinius elementus.

1.4. EESRK remia visas iniciatyvas, kuriomis siekiama sumažinti priklausomybę nuo iškastinių žaliavų ir energijos išteklių. EESRK pabrėžia, kad reikia didinti politikos nuoseklumą, siekiant paspartinti žaliąją pertvarką, visų pirma priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir neiškastinių energijos išteklių naudojimą. Į šiuos tikslus reikia labiau atsižvelgti ne tik žemės ūkio ir kaimo politikoje, bet ir kitų sektorių politikoje.

1.5. EESRK tvirtai pritaria minčiai, kad sudarant sutartis maisto tiekimo grandinėje reikėtų labiau atsižvelgti į didesnes pirminės gamybos sąnaudas. Su maisto tiekimo grandine susijusios sutartys paprastai yra griežtos ir jose nepakankamai atsižvelgiama į sparčiai kintančias gamybos sąnaudas. EESRK aiškiai nurodo, kad padėtį būtina gerinti. EESRK ragina suderinti skirtingą sutarčių teisę ir jų sudarymo praktiką siekiant užtikrinti nuoseklumą ir veiksmingumą tarp valstybių narių. EESRK pabrėžia, kad reikia gerinti statistinių duomenų apie ūkininkų gamybos sąnaudas ir kainų skirtumus kokybę.

1.6. Didelės energijos kainos daro poveikį verslui ir ekonominei veiklai kaimo vietovėse. Dėl neapibrėžtumo sumažėjo paskatos investuoti ir padidėjo naujų darbuotojų samdymo slenkstis. Dėl to kyla pavojus, kad sumažės užimtumo galimybių, ypač atokiose ir kaimo vietovėse, kur alternatyvių galimybių įsidarbinti pasitaiko retai. Energetikos infrastruktūros plėtra padeda kurti naujas užimtumo galimybes, taip pat gali suteikti alternatyvių pajamų šaltinių žemės ūkiui ir kitiems kaimo ūkio subjektams.

1.7. EESRK pabrėžia itin didelę kaimo vietovių ateities ir gerovės svarbą Europos apsirūpinimo maistu saugumui, strateginiam savarankiškumui ([1]) ir atsparumui, taip pat tvariam energijos rūšių deriniui, kuriuo prisidedama prie ES energetinės nepriklausomybės. EESRK mano, kad svarbu įsipareigoti įgyvendinti ilgalaikės ES kaimo vietovių vizijos ([2]) tikslus. Be to, EESRK pabrėžia, kad svarbu išlaikyti ir plėtoti kaimo infrastruktūrą visoje Europos Sąjungoje. Tinkama ir gerai prižiūrima infrastruktūra didina atsparumą ir leidžia prisitaikyti prie kintančios krizės.

1.8. EESRK pabrėžia, kad reikia pripažinti ir skatinti vietos ir regionų energetikos bendrijų vaidmenį, siekiant teisingos ir efektyvios energetikos pertvarkos kaimo vietovėse ([3]). EESRK įžvelgia daug galimybių, kurias gali suteikti energetikos bendrijos, ir mano, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos yra ypač įdomios kaimo vietovių požiūriu. Skatinant vietos ir regionų energetikos bendruomenes būtina kartu užtikrinti lengvą prieigą, biurokratinį lankstumą ir mažesnę administracinę naštą. Svarbu, kad šių tipų projektai kaimo vietovėse taip pat būtų remiami ES lėšomis.

1.9. EESRK pabrėžia energijos taupymo ir energijos vartojimo efektyvumo svarbą tiek privataus, tiek viešojo vartojimo srityje. Tai galima pasiekti, be kita ko, vykdant pastatų energinę renovaciją, investuojant į naujus įrengimus ir kitas technologijas, taip pat žemės ūkyje vykdant veiklą, kuriai reikia mažiau energijos.

2. **Įžanga**

2.1. Dėl žiauraus, neišprovokuoto, nepateisinamo ir neteisėto karo prieš Ukrainą Europos Sąjungoje kilo precedento neturinti energetikos krizė. 2021 m. rudenį energijos kainos pradėjo sparčiai augti, o 2022 m. vasario mėn. pabaigoje prasidėjus karui įvyko staigus šuolis. Smarkiai išaugusios energijos kainos sukėlė sunkumų žmonėms ir įmonėms visoje Europos Sąjungoje. Išaugusios energijos kainos ir energijos tiekimo sutrikimų rizika praėjusiais metais Europos Sąjungoje buvo vienas pagrindinių susirūpinimą keliančių klausimų, todėl ES ir valstybės narės ėmėsi įvairių priemonių. Kartu ES vykdo plataus užmojo perėjimą prie neutralaus anglies dioksido poveikio ekonomikos. Šioje nuomonėje siekiama išsamiau išnagrinėti didelių energijos kainų poveikį žemės ūkio sektoriui ir kaimo vietovėms, taip pat pateikti rekomendacijų, kaip sušvelninti neigiamą poveikį.

2.2. Didelės energijos kainos labai paveikė žemės ūkio sektorių, kuris yra strateginis ES sektorius ir labai svarbi mūsų kaimo vietovių dalis. Žemės ūkio gamybai tiesiogiai arba netiesiogiai (naudojant energijai imlius gamybos išteklius, ypač trąšas) reikia daug energijos. Išaugusios energijos kainos padarė didelį poveikį žemės ūkio gamybos sąnaudoms ir lėmė didesnį netikrumą rinkoje. Dėl tokios padėties daugelis ūkininkų susidūrė su turimų grynųjų pinigų mažėjimu ir sunkumais tęsti veiklą.

2.3. Daug žemės ūkio veiklos rūšių yra sezoninės, todėl energijos vartojimas taip pat yra sezoninis. Sezono metu neretai yra sunku koreguoti energijos suvartojimą reaguojant į kylančias kainas ar energijos trūkumą. Augimo sezonu turi būti vykdoma drėkinimo ir kita vandens išteklių valdymo veikla, taip pat laiku naudojamos žemės ūkio mašinos. Dėl staigių kainų šuolių atsiranda nenumatytų išlaidų ir tai gali kelti pavojų ūkių likvidumui bei pelningumui ir kitoms veiklos rūšims kaimo vietovėse.

([1]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Strateginis savarankiškumas ir aprūpinimas maistu ir tvarumas“ (OL C 105, 2022 3 4, p. 56).
([2]) https://rural-vision.europa.eu/index_en
([3]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Energetikos ir skaitmeninės pertvarkos kaimo vietovėse“ (OL C 486, 2022 12 21, p. 59).

2.4. Kaimo vietovėse dėl didelių energijos kainų padidėjo išlaidos pagrindiniams poreikiams, pavyzdžiui, šildymui, elektros energijai, logistikai ir transportui. Kaimo vietovėse prieiga prie energetikos infrastruktūros dažnai yra ribota, o atstumai, kuriuos reikia įveikti, neretai būna dideli. Dėl šios padėties kaimo gyventojams ir kaimo įmonėms tenka didelė našta. Vidutinės pajamos kaimo vietovėse yra mažesnės nei miesto vietovėse ([4]). Kaimo gyventojams kyla didesnė socialinės atskirties ir energijos nepritekliaus rizika. Tai taip pat apsunkina kaimo įmonių veiklą ir konkurencingumą. Dėl didelių energijos kainų kaimo bendruomenėms tapo sunkiau gauti įperkamų ir patikimų energijos išteklių. Tai kelia vis didesnę skurdo kaimo vietovėse grėsmę.

2.5. Spartūs rinkos pokyčiai daro poveikį visai visuomenei. Neramumai energijos rinkose buvo vienas pagrindinių infliacijos šaltinių Europos Sąjungoje. Suderintas elektros energijos, dujų ir kito kuro vartotojų kainų indeksas 2022 m. buvo vidutiniškai 60 % didesnis, palyginti su 2020 m. kainų lygiu. Žemės ūkio sektoriuje atitinkamas energijos kainų pokytis buvo dar didesnis. Per tą patį dvejų metų laikotarpį bendros energijos kainos žemės ūkyje padidėjo 86 % ([5]).

3. **Didelių energijos kainų poveikis žemės ūkio sektoriui**

3.1. 2021 ir 2022 m. ES energijos rinkoje stebėtų pokyčių tempą aiškiausiai atspindi gamtinių dujų kainų pokyčiai. Gamtinių dujų kaina yra pakankamas bendros energijos kainų raidos rodiklis, nes dujos yra pagrindinis šilumos energijos išteklius ir ES elektros energijos rinkos kainas nustatantis veiksnys. Žemės ūkyje gamtinės dujos yra svarbus išteklius gaminant azoto trąšas. Be pokyčių gamtinių dujų rinkoje, pasaulinė naftos kainų raida paskatino staigų kuro kainų augimą. Vienu metu pakilus naftos ir dujų kainoms, poveikis žemės ūkiui buvo gerokai didesnis.

3.2. Didėjančių energijos kainų poveikį ūkininkams lemia tiesioginės gamybos sąnaudos, tarpiniai ištekliai ir namų ūkių vartojimas. Bendra energijos kaina žemės ūkio gamyboje 2022 m. buvo 86 % didesnė nei 2020 m. Palyginti su 2020 m., labiausiai pabrango šildymo kuras – 225 % Trąšų kainos analogiškai padidėjo 142 %, o elektros energijos – 72 % ([6]).

3.3. Bendros žemės ūkio gamybos sąnaudos buvo gerokai didesnės dėl padidėjusių išteklių kainų. Pagrindinių žemės ūkio išteklių paklausos elastingumas yra labai mažas, o tai rodo, kad paklausos pokyčiai, palyginti su kainų pokyčiais, yra mažesni.

3.4. Žemės ūkyje dėl staigių trumpalaikių kainų pokyčių, atsižvelgiant į sektorių ar ūkininkavimo tipą, dažnai lieka visai nedaug galimybių prisitaikyti. Energija ir trąšos sudaro palyginti didelę visų žemės ūkyje sunaudojamų išteklių dalį. Eurostato duomenimis ([7]), 2022 m. energijos dalis ES žemės ūkio sektoriuje sudarė 13,2 %. Be to, padidėjo ir kitų žemės ūkio išteklių kainos.

3.5. ES žemės ūkyje išlaidos trąšoms 2022 m., palyginti su 2020 m., padidėjo 103 % Kadangi nustatytas kainų padidėjimas yra šiek tiek didesnis, palyginti su sąnaudų pokyčiais, bendras gamyboje sunaudotų trąšų kiekis 2022 m. buvo mažesnis nei 2020 m. Palyginimui, bendros energijos sąnaudos tuo pačiu laikotarpiu buvo 66 % didesnės. Taigi 2022 m. žemės ūkyje suvartotos energijos kiekis taip pat buvo mažesnis ([8]).

3.6. Nepastovių energijos kainų poveikis turi pasekmių ir vidutinės trukmės, ir ilguoju laikotarpiu. Vidutinės trukmės laikotarpiu dėl išaugusių energijos kainų padidėjusios gamybos sąnaudos gali paskatinti spartesnius struktūrinius pokyčius žemės ūkyje: tai gali būti ir ūkių apleidimas, ir gamybos pokyčiai. Be to, šios pasekmės panašios į kitų kaimo įmonių patiriamas pasekmes. Augančios energijos kainos ilgainiui paspartina perėjimą prie veiksmingesnės arba efektyvesnės gamybos praktikos, kuri gamtos išteklių ar sąnaudų atžvilgiu yra ekonomiškesnė.

([4]) Eurostato regionų metraštis, 2023 m.
([5]) Eurostatas (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_manr/default/table), vidaus skaičiavimai.
([6]) Žemės ūkio sąskaitos, Eurostatas (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/apri_pi15_ina/default/table), vidaus skaičiavimai.
([7]) Žemės ūkio sąskaitos (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table).
([8]) Žemės ūkio sąskaitos (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table), vidaus skaičiavimai.

4. **Didelių energijos kainų poveikis kaimo vietovėse**

4.1. Konkretūs veiksniai, turintys įtakos energijos infliacijai, priklauso nuo regiono, šalies ir individualių aplinkybių. Didėjančių energijos kainų poveikis kaimo vietovėse, palyginti su priemiestinėmis zonomis ir miesto vietovėmis, yra didesnis. Tai visų pirma susiję su didesnėmis paskirstymo ir pristatymo sąnaudomis, ribota energijos tiekėjų konkurencija, iššūkiais energetikos infrastruktūros srityje ir subsidijomis bei politikos skirtumais.

4.2. Dėl sparčiai kylančių energijos kainų ir apskritai didelės infliacijos sumažėjo vartotojų perkamoji galia. Apskritai darbo užmokesčio ir pajamų raidos tempas nesutampa su sparčiai didėjančia infliacija.

4.3. 2022 m. vidutinė ES elektros energijos kaina vartotojams buvo 44 % didesnė nei 2020 m. Dujų kaina vartotojams tuo pačiu laikotarpiu buvo 72 % didesnė, o šilumos energijos kaina – 24 % didesnė. Santykinė visų elektros energijos, dujų ir kito kuro vartojimo išlaidų dalis 2020–2022 m. padidėjo ([9]).

4.4. Dėl didelių energijos kainų išaugo kaimo gyventojų pragyvenimo išlaidos. Tai gali turėti įtakos jų gebėjimui patenkinti būtiniausius poreikius, pavyzdžiui, susijusius su šildymu, elektros energija ir transportu. Didėjančios energijos kainos prisideda prie skurdo kaimo vietovėse. Pavieniai asmenys ar namų ūkiai negali sau leisti užtektinai apsirūpinti energija. Dėl to gali būti saugiai nepatenkinami šildymo, vėsinimo, apšvietimo ir kiti būtiniausi energijos poreikiai. Energijos nepriteklius gali daryti neigiamą poveikį sveikatai, švietimui ir bendrai gyvenimo kokybei kaimo vietovėse, ypač pažeidžiamų gyventojų ir pagyvenusių žmonių atveju.

4.5. Didelės energijos kainos taip pat daro poveikį verslui ir ekonominei veiklai kaimo vietovėse. Dėl tokios padėties nukentėjo ne tik žemės ūkis, bet ir daug kaimo vietovėse veikiančių įmonių. Dėl neapibrėžtumo sumažėjo paskatos investuoti ir padidėjo naujų darbuotojų samdymo slenkstis. Nuo didelių energijos kainų nukentėjo ir turizmo sektorius, kuris yra svarbus daugybei kaimo vietovių. Dėl to kyla pavojus, kad sumažės užimtumo galimybių, ypač atokiose ir kaimo vietovėse, kur alternatyvių galimybių įsidarbinti pasitaiko retai.

5. **Bendrosios pastabos**

5.1. EESRK pažymi, kad Komisija ir valstybės narės ėmėsi keleto priemonių kylančių energijos kainų poveikiui mažinti. Šios priemonės, be kita ko, apima išskirtines rėmimo priemones ūkininkams, labiausiai nukentėjusiems nuo 2022 m. susidariusios padėties Ukrainoje ir 2023 m. išliekančių didelių gamybos sąnaudų, didesnes ribotų pagalbos ūkininkams sumų viršutines ribas, lankstumą ir galimą paramą įmonėms, kurias paveikė didėjančios energijos sąnaudos, ir laikiną trąšų, išskyrus trąšas, kurių kilmės šalis yra Rusija ir Baltarusija, muitų panaikinimą. Augančios energijos kainos taip pat skatina investicijas į alternatyvius energijos šaltinius žemės ūkyje. Daugėja paskatų stiprinti tikslųjį ūkininkavimą. Brangios technologijos atsipirks greitai ir per trumpesnį laikotarpį užtikrins didesnę grąžą.

5.2. EESRK remia Komisijos iniciatyvas, kuriomis siekiama sumažinti priklausomybę nuo iškastinių žaliavų ir energijos išteklių. Remdamasi komunikatu dėl trąšų pakankamumo ir įperkamumo užtikrinimo ([10]), Komisija skatins geresnę prieigą prie organinių trąšų ir maisto medžiagų iš perdirbtų atliekų srautų, ypač tuose regionuose, kuriuose organinių trąšų naudojama mažai, rems Europos azoto trąšų pramonės pertvarkymą į amoniako, gaminamo naudojant vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir nenaudojant iškastinio kuro, pramonę ir užtikrins, kad būtų sukurta stabili ir veiksminga reglamentavimo aplinka, kurioje būtų reglamentuojama vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio gamyba, taip užtikrinant, kad būtų sparčiai plėtojama vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio trąšų rinka. Būsimoje BŽŪP Europos Komisija turi skirti daugiau dėmesio skatinimui naudoti organines trąšas, taikant aplinkosaugos sistemas, pagal kurias ūkininkams atlyginama.

5.3. EESRK pažymi, kad vietoj nacionalinių *ad hoc* politikos priemonių valstybės narės turėtų geriau naudotis nacionaliniuose BŽŪP strateginiuose planuose numatytomis priemonėmis, kad įveiktų krizes, kylančias dėl staigių rinkos pokyčių. Atlikus peržiūrą ([11]) paaiškėjo, kad tik 14 valstybių narių savo nacionaliniuose BŽŪP strateginiuose planuose įgyvendina BŽŪP rizikos valdymo priemones. Šios priemonės turėtų apimti draudimą nuo sąnaudų didėjimo arba kitas į sąnaudas orientuotas priemones. Šiuo metu pagal planus patvirtintos priemonės daugiausia papildo draudimo sistemas, kuriomis siekiama kompensuoti pasėlių nuostolius ar kitas pasekmes dėl meteorologinių sąlygų. Tačiau patvirtintuose nacionaliniuose BŽŪP strateginiuose planuose yra ir vienas pajamų stabilizavimo priemonės naudojimo pavyzdys.

([9]) Namų ūkių vartojimo išlaidos, Eurostatas (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_co3_p3/default/table), vidaus skaičiavimai.
([10]) COM(2022) 590 *final*.
([11]) *Thünen* darbinis dokumentas 191a.

5.4. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad sparčiai kylančios kainos, taigi ir sparčiai didėjančios gamybos sąnaudos, taip pat kelia sunkumų bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) mechanizmams. BŽŪP tiesioginės subsidijos dažnai pateisinamos kaip priemonė, skirta stabilizuoti ūkininkų pajamas vykstant staigiems rinkos pokyčiams. Tačiau dabartinėje BŽŪP nepakankamai atsižvelgiama į sparčiai didėjančių gamybos sąnaudų poveikį žemės ūkiui. Todėl EESRK siūlo Komisijai apsvarstyti galimybę po 2027 m. į BŽŪP priemones įtraukti anticiklinius elementus ir numatyti pakankamą finansavimą. Anticiklinės priemonės padėtų paramos lygį labiau susieti su rinkos pokyčiais ir sustiprintų apsaugos nuo sąnaudų didėjimo ir pelno mažėjimo sistemą.

5.5. EESRK tvirtai pritaria minčiai, kad sudarant sutartis maisto tiekimo grandinėje reikėtų labiau atsižvelgti į pirminių gamybos sąnaudų svyravimą. Su maisto tiekimo grandine susijusios sutartys paprastai yra griežtos ir jose nepakankamai atsižvelgiama į sparčiai kintančias gamybos sąnaudas. EESRK aiškiai nurodo, kad padėtį būtina gerinti. EESRK ragina suderinti skirtingą sutarčių teisę ir jų sudarymo praktiką siekiant užtikrinti nuoseklumą ir veiksmingumą tarp valstybių narių.

5.6. ES žaliuoju kursu ir strategija „Nuo ūkio iki stalo“ siekiama sumažinti neorganinių azoto trąšų naudojimą žemės ūkyje. Vienas pagrindinių tikslų – sumažinti ES žemės ūkio priklausomybę nuo iškastinės kilmės azoto trąšų. Perdirbtų maisto medžiagų ir neiškastinių azoto šaltinių naudojimo didinimas būtų naudingas aplinkai ir suteiktų naujų verslo ir inovacijų galimybių regionų lygmeniu ([12]). Tai taip pat svarbu siekiant tikslo iki 2050 m. užtikrinti anglies dioksido poveikio neutralumą.

5.7. EESRK pabrėžia, kad reikia didinti politikos nuoseklumą, siekiant paspartinti žaliąją pertvarką, visų pirma priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir neiškastinių energijos išteklių naudojimą. Į šiuos tikslus reikia labiau atsižvelgti ne tik žemės ūkio ir kaimo politikoje, bet ir kitų sektorių politikoje. Tam taip pat reikia geriau panaudoti investicinį kapitalą ir rizikos kapitalo schemas, neįtrauktas į ES biudžetą. Siekiant užtikrinti politikos nuoseklumą, visoms politikos schemoms turėtų būti taikomas tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo principas.

5.8. EESRK pabrėžia itin didelę kaimo vietovių ateities ir gerovės svarbą Europos apsirūpinimo maistu saugumui, strateginiam savarankiškumui ([13]) ir atsparumui, taip pat tvariam energijos rūšių deriniui, kuriuo prisidedama prie ES energetinės nepriklausomybės. EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares toliau remti kaimo vietoves joms plečiant tvarią atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą, be kita ko, šalinant esamas kliūtis, decentralizuojant gamybos ir kaupimo sistemas, stiprinant energijos tinklus ir mokant kvalifikuotus specialistus, taip pat skatinant naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius kaip priemonę, kuria prisidedama prie energetinio savarankiškumo, pajamų įvairinimo ir kovos su energijos nepritekliumi ir klimato kaita.

5.9. EESRK pabrėžia, kad svarbu išlaikyti ir plėtoti kaimo infrastruktūrą visoje Europos Sąjungoje. Tinkama ir gerai prižiūrima infrastruktūra didina atsparumą ir leidžia prisitaikyti prie kintančios krizės. Esminis infrastruktūros elementas yra visuotinis plačiajuostis tinklas visose kaimo vietovėse. Plačiajuostis ryšys mažina poreikį važinėti į darbą ir taip sukuria geresnes sąlygas nuotoliniam darbui. Be to, jis gerina kaimo įmonių veiklos sąlygas ir taip tiesiogiai prisideda prie užimtumo kaimo vietovėse.

5.10. EESRK pabrėžia, kad atsinaujinančiųjų išteklių energija ir vietos energijos gamybos bei energetikos bendrijų skatinimas yra svarbi ilgalaikės ES kaimo vietovių vizijos dalis ([14]). EESRK mano, kad svarbu įsipareigoti įgyvendinti ES ilgalaikės kaimo vizijos tikslus. Šiuo atžvilgiu EESRK pripažįsta, kad labai svarbios yra tokios iniciatyvos kaip Kaimo paktas ([15]), kuriuo stiprinamas daugiapakopis valdymas, palengvinamas suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas ir aktyviai prisidedama prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir darnaus vystymosi skatinimo žemės ūkio sektoriuje ir kaimo vietovėse.

([12]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto informacinis pranešimas „Ekstensyviosios gyvulininkystės ir organinių trąšų nauda įgyvendinant Europos žaliąjį kursą“.
([13]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Strateginis savarankiškumas ir aprūpinimas maistu ir tvarumas“ (OL C 105, 2022 3 4, p. 56).
([14]) Komisijos komunikatas „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija“ (COM(2021) 345 *final*.
([15]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en

5.11. EESRK pabrėžia, kad reikia pripažinti ir skatinti vietos ir regionų energetikos bendrijų vaidmenį, siekiant teisingos ir efektyvios energetikos pertvarkos kaimo vietovėse ([16]). Energetikos bendrijos yra naujos energijos gamybos ir vartojimo formos. EESRK įžvelgia daug galimybių, kurias gali suteikti energetikos bendrijos, ir mano, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos yra ypač įdomios kaimo vietovių požiūriu. Yra keletas gerai veikiančių energetikos bendrijų pavyzdžių: „Wildpoldsried“ ([17]), „Elektrizitätswerke Schönau“ ([18]), „Muttersholz“ ([19]), „Claremorris and Western District Energy Co-Op“ ([20]).

5.12. Investicijos į biodujas, vėjo, saulės ir kitą atsinaujinančiųjų išteklių energiją padeda mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir didinti bendrą ES energetinį savarankiškumą. Šios investicijos turėtų būti didinamos, ypač ūkiuose. Šių investicijų pagrindu vietos ir regionų energijos tinklai galėtų stabilizuoti energijos rinką ir sukurti apsaugos priemones, kurios padėtų atremti rinkos svyravimus, ypač kaimo vartotojams, ūkininkams ir mažosioms įmonėms.

5.13. EESRK pabrėžia, kad svarbu taupyti energiją ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Be kitų privalumų, energijos taupymas gali padėti geriau atlaikyti būsimas krizes. Yra daug energijos taupymo galimybių, pavyzdžiui, geresnė pastatų izoliacija, didesnis energijos vartojimo efektyvumas, pažangesnis elektros energijos naudojimas, įvairios judumo galimybės ir nuotolinis darbas. Žemės ūkyje šios galimybės, be kita ko, apima tikslųjį ūkininkavimą, taip pat metodus ir įrengimus, kuriems reikia mažiau kuro ir energijos.

Briuselis, 2023 m. gruodžio 14 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas

Oliver RÖPKE

([16]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Energetikos ir skaitmeninės pertvarkos kaimo vietovėse“ (OL C 486, 2022 12 21, p. 59).

([17]) Teminė diskusija dėl Kaimo pakto Nr. 1 „Atsinaujinančiųjų išteklių energija kaimo vietovėse“ (https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/rural-pact-1-renewable-energies-rural-areas).

([18]) https://www.ews-schoenau.de/ews/geschichte/

([19]) „Muttersholtz, Territoire à énergie positive“.

([20]) https://claremorris-energy-coop.com/